

Sarnaki – wracamy do miejskich korzeni?

1754–1869 → 2026?

Czy przywrócić historyczną ciągłość!

Sarnaki przez ponad 115 lat były miastem.

Prawa miejskie nadane w 1754 r. odebrał rosyjski car po powstaniu styczniowym.

Dziś możemy przywrócić tę historyczną ciągłość i otworzyć nowy etap rozwoju miejscowości.

115 lat miejskiej tradycji

- **1430 r.** — pierwsza wzmianka o parafii
- **1716 r.** — przywilej trzech jarmarków
- **13 grudnia 1754 r.** — nadanie praw miejskich

Represje carskie – utrata praw

W 1869 r. car Aleksander II pozbawił Sarnaki praw miejskich.

Była to decyzja polityczna – element represji po powstaniu styczniowym.

*„To nie była decyzja ekonomiczna.
To była kara.”*

→ **Co możemy zyskać dziś?** (sprawdź na kolejnej stronie)

115 lat miejskiej tradycji

Sarnaki mają prawie 600-letnią udokumentowaną historię. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1430 r. i dotyczy istnienia parafii rzymsko-katolickiej. To potwierdzenie, że już wówczas miejscowość stanowiła centrum dla lokalnej społeczności.

Ta rola Sarnak ugruntowała się, gdy okoliczne dobra ziemskie skoncentrowała w swoich rękach rodzina Butlerów. By podnieść znaczenie parafialnych Sarnak i uczynić z nich lokalny ośrodek handlu i rzemiosła, w 1716 r. właściciele ziemscy wystarali się o przywilej organizacji trzech jarmarków. Stopniowy rozwój osady przypieczętowało nadanie jej 13 grudnia 1754 r. praw miejskich. O przywilej miejski u króla Augusta III Sasa wystarał się Aleksander Łukasz Butler, wieloletni starosta mielnicki i poseł na Sejm.

Miasto Sarnaki miało charakter prywatny, rozwijało rzemiosło i handel. W Sarnakach - mieście można było organizować sześć dorocznych jarmarków. Rozwój oznaczał wzrost liczby mieszkańców. W latach 1790-1865 ludność zwiększyła się czterokrotnie, sięgając tysiąca. Część mieszkańców stanowili Żydzi.

Represje rosyjskiego cara

Po 115 latach, w ramach represji carskich za udział w powstaniu styczniowym (1863-1864), Sarnaki zostały pozbawione praw miejskich na mocy ukazu cara Aleksandra II. W 1869 r. obca Polakom władza zaborcza uznała, że liczne małe miasteczka – aż 336 w całym Królestwie Polskim – nie spełniają wymogów miejskich (dochody, instytucje, administracja), więc należało je sprowadzić do rangi osad. Decyzja ta miała wymiar zarówno polityczny (represyjny), jak i fiskalno-administracyjny. Ignorowała polskie tradycje samorządowe.

Powrót do tradycji I Rzeczypospolitej

W efekcie w powiecie konstantynowskim, do którego należały Sarnaki, nie było ani jednego miasta! Po odzyskaniu niepodległości w 1919 r. o prawa miejskie upomnieli się mieszkańcy Łosic. Dłużej czekał Janów Podlaski, dawna siedziba władz powiatowych. Tam o prawa miejskie upomniano się współcześnie. **Sarnaki powinny dołączyć do grona miejscowości, w których wraca historyczna tradycja miejska.**

Sarnaki posiadają cechy funkcjonalne i infrastrukturalne charakterystyczne dla miasta. To m.in. miejska zabudowa (zwarta, z dominacją budynków wielorodzinnych lub usługowych w centrum), infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja, sieć drogowa, szkoły, placówki kultury, urzędy).

Gospodarka miejscowości nie opiera się na rolnictwie; rozwinięta jest działalność usługowa, handlowa, przemysłowa. Współczesne Sarnaki ze swym układem ulic, centralnie położonym skwerem (dawny rynek miejski), wciąż wyglądają jak małe miasteczko. Miejscowość jest siedzibą Urzędu Gminy.

Jednak przywrócenie praw miejskich nie będzie możliwe bez państwa poparcia i zaangażowania!

Co mogą zyskać Sarnaki dzięki uzyskaniu statusu miasta?

Przywrócenie Sarnakom praw miejskich to nie tylko zmiana administracyjna, ale ważny krok symboliczny i rozwojowy. To podkreślenie historycznej ciągłości miejscowości oraz forma zadośćuczynienia za utratę praw miejskich w wyniku carskich represji po powstaniu styczniowym. Nasza gmina utrzyma wszystkie atuty dotychczasowego wiejskiego charakteru, ale dodatkowo zyska niedostępne dziś możliwości, jakie daje status miejski.

Status miasta:

- wzmacnia lokalną tożsamość, poczucie dumy i przynależności mieszkańców;
- znacząco ułatwia promocję Sarnak, zarówno w regionie, jak i w skali kraju – miasto jest bardziej rozpoznawalne na mapach administracyjnych, w dokumentach i statystykach, co sprzyja budowaniu silnej marki miejscowości;
- zwiększa możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych – miasta często są preferowane w programach unijnych i krajowych wspierających rozwój lokalnych centrów;
- ułatwia aplikowanie o fundusze na rewitalizację, infrastrukturę, kulturę, przestrzeń publiczną oraz projekty turystyczne – Sarnaki mogłyby korzystać z programów dla małych miast do 20 tys. mieszkańców oraz z inicjatyw wspierających rozwój turystyki i dziedzictwa lokalnego, rozwijać infrastrukturę turystyczną, ofertę noclegową, gastronomiczną i rekreacyjną;
- może poprawić atrakcyjność inwestycyjną miejscowości – przedsiębiorcy i inwestorzy chętniej lokują działalność w miastach, co sprzyja rozwojowi usług, w tym turystycznych, powstawaniu nowych miejsc pracy oraz wzrostowi wartości nieruchomości; to realna szansa na zatrzymanie młodych mieszkańców i przyciągnięcie nowych;
- wspomaga rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej – instytucje miejskie często mają łatwiejszy dostęp do grantów i programów wsparcia;
- stwarza możliwość organizacji wydarzeń historycznych i kulturalnych związanych z odzyskaniem praw miejskich, co przyciąga media i turystów, wzmacnia wizerunek Sarnak jako miejsca o bogatej historii i wyjątkowych walorach przyrodniczych;
- zwiększa atrakcyjność Sarnak jako ośrodka turystyki przyrodniczej, krajoznawczej i aktywnej, a także jako miejsca wypoczynku z dala od dużych aglomeracji.

Najczęściej zadawane pytania

Czy wzrosną podatki i opłaty lokalne?

NIE. Wysokość podatków ustalają władze samorządowe bez względu na status miejscowości.

Jaki będzie dostęp do funduszy UE?

Gmina miejsko-wiejska będzie miała szerszy dostęp do funduszy unijnych na rozwój małych miast, niedostępnych obecnie. Co niezwykle istotne, miasto będzie mogło nadal ubiegać się o środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, bo kwalifikują się do nich również miasta liczące do 5000 mieszkańców.

Czy nastąpi likwidacja dopłat rolniczych?

NIE. Rolnik otrzymuje dopłaty niezależnie od tego, czy jego gospodarstwo znajduje się na terenie miasta czy wsi.

Czy będzie potrzebna wymiana dowodów osobistych?

NIE. Zgodnie z art. 46 ustawy o dowodach osobistych zmiana nazwy organu wydającego dowód osobisty nie powoduje konieczności wymiany dotychczasowego dokumentu.

Czy zmieni się liczba radnych?

NIE. Liczba radnych rady gminy uzależniona jest wyłącznie od liczby mieszkańców. W gminach do 20 tys. mieszkańców rada składa się z 15 radnych.

Czy zmiana pociągnie za sobą znaczne koszty?

NIE. Będą to jednorazowe i stosunkowo niewielkie wydatki na zmianę szyldów i pieczętek w Urzędzie Gminy.

Czy będą potrzebne nowe wybory radnych i burmistrza?

NIE. Zmienia się nazwy „Rada Gminy” na „Radę Miejską” i Wójta na „Burmistrza”, nadal zostaje zachowana ciągłość prawna tych organów. Gmina Sarnaki stanie się gminą miejsko-wiejską. Nie będzie też konieczności przeprowadzenia przedterminowych wyborów organów Gminy.

Czy wzrośnie zatrudnienie w administracji samorządowej?

NIE. W dalszym ciągu będzie jedna Rada (miejska) i jeden organ wykonawczy – burmistrz, kierujący tym samym urzędem pod nazwą Urząd Miejski (zamiast Urząd Gminy).

Czy nauczyciele stracą dodatki nauczycielskie?

NIE. Zgodnie z art. 54 Karty Nauczyciela dodatek wiejski należy się nauczycielowi zatrudnionemu na terenie wiejskim oraz w mieście liczącym do 5000 mieszkańców.

Serdecznie zapraszamy Państwa do udziału w konsultacjach społecznych dotyczących wniosku o nadanie statusu miasta miejscowości Sarnaki. Podstawą do wyrażenia opinii będzie wypełnienie ankiety i złożenie jej w Sekretariacie Urzędu Gminy, u sołtysów lub wysłanie dokumentu opatrzonego podpisem kwalifikowanym bądź profilem zaufanym za pomocą e-doręczeń na adres AE:PL-33209-47688-BUGDH-21 lub na adres: gmina@sarnaki.pl

To My decydujemy o naszej Małej Ojczyźnie ❤️!

Z poważaniem

Grzegorz Arasymowicz Wójt Gminy Sarnaki